

Iurie PLATON

Pictor, ceramist, sculptor. Născut la 14.07.1963, în com. Meșeni, r-nul Orhei. Studii medii la școala din Mateuți (1970–1974), la Școala Medie Internat de Arte Plastice Chișinău (1974–1980), cele superioare la Facultatea de Economie a Institutul de Stat al Artelor Plastice din Estonia, specializarea Arte plastice și aplicate (1982–1987). Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova din 1990. Distincții: medalia „Mihai Greuc” a UAP (2024), Diploma Ministerului Culturii al Republicii Moldova la Bienala Internațională de Pictură, Chișinău (2011), Premiul Complexului Muzeal Iulian Antonescu la „Saloadnele Moldovei”, Bacău (1994), Premiul Tineretului pentru arta plastică, acordat de Ministerul Tineretului și Sporturilor al Republicii Moldova (1991) etc.

IURIE PLATON: UN ARTIST INDIVIDUALIZAT DE OPERA SA

Iurie Platon: un artist individualizat de opera sa

Rezumat. Dialogul realizat de Ludmila Cotoman cu artistul Iurie Platon pune în discuție etapele formării sale artistice și principiile fundamentale ale creației sale. Se discută despre apariția și importanța Grupului „ZECE” în arta din Republica Moldova, o inițiativă a artiștilor de a se afirma individual într-o perioadă de efervescență artistică. Iurie Platon reflectă asupra modului în care a fost atras de universul culorilor încă din copilărie, subliniind importanța sincerității în artă și a ideii că pictura este un limbaj al sufletului. Artistul explică modul în care folosește reluările tematice în lucrările sale, considerându-le o modalitate de a crea o nouă realitate, dar și de a se conecta cu tradiția artei populare și bizantine. El detaliază procesul de creație, trecerea de la o tehnică la alta (pictură, ceramică, sculptură), pe care o consideră ghidată de „gând” și de un respect profund pentru material. De asemenea, se menționează influența poeziei lui Bacovia și a culturii Cucuteni asupra operei sale. Iurie Platon abordează subiectul taberelor de creație, al monumentelor publice, dar și viziunea sa despre vânzarea operelor de artă și despre sentimentul de „acasă”, pe care îl asociază cu libertatea de a crea.

Cuvinte-cheie: Iurie Platon, artă, pictură, sculptură, Grupul „ZECE”, creație artistică.

Iurie Platon: an Artist Individualized by His Work

Abstract. The dialogue conducted by Ludmila Cotoman with the artist Iurie Platon discusses the stages of his artistic formation and the fundamental principles of his creation. The discussion covers the emergence and importance of the “ZECE” Group in Moldovan art, an initiative by artists to assert themselves individually during a period of artistic effervescence. Iurie Platon reflects on how he was drawn to the world of colors since childhood, emphasizing the importance of sincerity in art and the idea that painting is a language of the soul. The artist explains how he uses thematic repetitions in his works, considering them a way to create a new reality, as well as to connect with the tradition of folk and Byzantine art. He details the creative process, the transition from one technique to another (painting, ceramics, sculpture), which he believes is guided by “thought” and a profound respect for the material. The influence of Bacovia’s poetry and the Cucuteni culture on his work is also mentioned. Iurie Platon addresses the subject of creation camps, public monuments, as well as his vision on the selling of artworks and the feeling of “home”, which he associates with the freedom to create.

Keywords: Iurie Platon, art, painting, sculpture, the “ZECE” Group, artistic creation.

LC: „Fiecare dintre noi are sentimente poetice, și în aprecierea unei opere de artă pornim de la sentimentul nostru poetic față de obiectul sau ideea care l-a generat și prin analogie, apreciem sau nu emoția artistică pe care ne-o transmite sau ne-o incită opera de artă”. Era epilogul din emisiunea televizată „Grupul ZECE” (și/iar tu erai unul dintre ei), pe care am realizat-o în anul 1992. Filmările aveau loc la Gentrul Expozițional „Constantin Brâncuși”. Prima mea întrebare ar fi: ce V-a unit?

IP: „Grupul ZECE” a apărut ca o expresie vie a căutărilor noastre artistice, fără a avea o concepție bine determinată, fără a avea vreun manifest declarat... Pictorii în acea perioadă erau alții, cu mult mai activi. Toți lucrau! Sala de Expoziții (unica, pe atunci, actualmente Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”) era neîncăpătoare. Într-o expoziție puteai expune doar câte o lucrare-două, – prea puțin pentru un artist care-și dorește afirmarea!

LC: Și ați decis organizarea primei expoziții de grup. Fiecare dintre voi aveți expuse câte 10 lucrări (picturi) și mai erați și zece la număr, – aproape ca în balada „Meșterul Manole”. Este, dacă vrei, un alt fel de a întreba: cine dintre voi era *Manole*?

IP: Mi-ar plăcea să afirm, metaforic vorbind, că fiecare dintre noi era un *Manole*. Toți veneam din școli diferite, formații diferite. Încercarea de a uni niște gânduri, anumite aspirații comune, nevoia de comunicare ne-a apropiat și ne-a provocat la organizarea acestui grup. În același timp, fiecăruia i-a fost rezervată libertatea de a-și căuta calea individuală de afirmare... Există, totuși, o putere, există ceva, greu de explicat, care dirijează procesul de creație. Cred că era absolut firească și chiar necesară crearea unor asemenea grupuri... Poate, de undeva, din subconștientul nostru, din acel substrat mitologic, ne-a fost dictată anume această componență: **Z E C E**...

LC: Și dacă tot am pornit așa, pe un ton nostalgic, pe o undă mioritică, te-ai întreba:

când te-ai simțit ademenit cu adevărat de universul culorilor?

IP: Când eram mic, bunica mea, ori de câte ori mergeam pe la ea, îmi arăta un covor și mă tot întreba: vezi câinii? Era un covor tradițional: buchete mari de flori, de un roșu aprins, frunze de un verde-brilant, fructe galbene de culoarea soarelui, figuri geometrificate (păsări și animale), – așa cum sunt mai toate covoarele românești... Pe atunci eu vedeam în acel covor abstractizat doar culorile, eram atât de vrăjit de culoare, încât nu mi reușea nicidecum să deslușesc câinii. Și asta mă intriga! Mă încerca, parcă, și un sentiment de frică: oare unde-or fi fiind câinii? I-am desprins abia mai târziu, când eram în clasele mai mari. Era ceva sacru în acel covor, mă atrăgea, dar și mă înspăimânta, deopotrivă... Cred că atunci am fost ademenit de universul culorilor. Mai târziu, mult mai târziu, l-am cunoscut pe Andrei Sârbu. Mergeam des în atelierul lui de creație din strada Patrice Lumumba. Discutam despre marea mea dorință de a picta. Andrei mă asculta și de fiecare dată încheia discuția cu îndemnul: „Tu nu vorbești, pictează: aici și acum”. Cred că atunci am fost ademenit cu adevărat de universul culorilor. Treptat, în căutarea unor modalități de exprimare a stărilor mele afective, culoarea a devenit pentru mine prilej de meditație, de exercițiu și de revelație sufletească...Culoarea dintr-un tablou trebuie să fie mai prețioasă decât cea din tub. Privitorul trebuie lăsat să viseze în fața unui tablou, iar tabloul să-i trezească reverie, să-l absoarbă și să-l sustragă lucrurilor mărunte. Important este ca lucrările să fie sugerate, nu spuse, nu povestite. Arta nu se explică. Arta îți oferă un mesaj, o stare, doar criticii de artă pot să povestească lucrările unui artist.

LC: Mai practici disciplina studiului după natură? Când ai pictat ultimul studiu?

IP: Sigur că da! Studiul pentru un pictor înseamnă o continuă repetiție, exact ca și repetiția cea de toate zilele a unui actor de teatru sau cinema... Nu pictez direct după model, după natură, dar fac mai multe schițe, desene, notații

de culoare. Este un exercițiu absolut necesar, cel puțin pentru mine, și consider că această experiență, exersare, pendulare, trecere periodică este firească: să iei cât mai mult de la natură, să înveți de la natură, pentru că altfel riști să faci ceva sec și gol, ceva lipsit de vitalitate, de viață, dar nici să te apropii prea mult, adică mai mult decât trebuie, pentru că îți tai aripile și riști să eșuezi într-un domeniu (cenușiu) fără substanță spirituală. Oricum, trebuie să adaugi seva observației proprii, căci doar așa poți conferi lucrărilor tale individualitate... Ultimul studiu l-am pictat chiar azi dimineață, la Butuceni.

LC: În renumitele cicluri de lucrări „Butuceni”, „Chișinăul vechi”, am observat mai multe reluări, reluări nu numai ale aceleiași teme, ci chiar și ale acelorași dimensiuni? De aici să înțeleg că accepți reluările în artă?

IP: În ceea ce realizez, pornesc de la un gând/idee sau altul sau de la un motiv abia schi-

țat, de la o lucrare mai veche, adesea abandonată, pe care o reiau în diferite schițe până îi definesc dimensiunile și tonalitatea, adăugând, modificând, eliminând, echilibrând până când ajung la ceva ce-mi pare mie împlinit.

Prin reluare, urmăresc ca obiectele de la care pornesc să devină forme și să se echilibreze în dialogul lor cu golurile, cu spațiul, pentru a crea o lume în sine, care, deși pornită de la natură, să se constituie într-o nouă realitate, realitatea firii, înțelegerii și temperamentului propriu...

Reluările în artă au fost folosite, încă de pictori bizantini, de iconari pe sticlă, de țărăncile artiste în țesăturile lor, de meșteri olari și de cei care scrijelau lemnul. Prin reluare, s-au echilibrat baladele populare *Miorița*, *Meșterul Manole*, celebrele *Țărăncuțe* ale lui Nicolae Grigorescu; *Păsările măiestre* ale lui Constantin Brâncuși, *Anemonele* lui Ștefan Luchian, renumitele *Peisaje* ale lui Ion Andreescu și încă multe alte capodopere ...

Regretele toamnei, 1991, șamotă, 61×19 cm, 58×27 cm, 45×30 cm, MNAM

LC: Ai modelat lutul, ai împlânzit focul, ai șlefuit piatra, ai dezghiocat lemnul, ai simțit, ca nimeni altul, culoarea... Cum, – dar mai ales când, simți nevoia trecerii de la o tehnică la alta, de la un material la altul?

IP: Atunci când „aud materia plângând”...

LC: La Bacovia ajungeam oricum! Tulburătoare mi se pare această relație secretă, stabilită între creația ta și poezia lui Bacovia: căci arta amândurora iradiază aceeași concentrare gravă, aceeași ardere lăuntrică și poate același tip de melancolie...

IP: Nu cred că există o delimitare absurdă, există mai degrabă o continuitate a gândului care poate trece de la o lucrare la alta, de la o tehnică la alta, de la o formă la alta. Gândul este acela care-și alege tehnica. Mie nu-mi revine decât să-l transpun (să-l „îmbrac”) în materialul adecvat: ori să-l trec pe pânza ultimă, ori să-l modelez în lut, ori să-l cioplesc în lemn sau piatră, după care urmează adevărata coacere, maturizare, definitivare, care este în timp... Încerc să sesizez momentul când materia își câștigă propria sa independență, când forma sa se stabilizează încet, ca un cristal într-o soluție saturată.

Chiar dacă în ceramică recunosc elemente ale aceleiași viziuni, familiară din pictură, chiar dacă una devine mai clară prin alta, și asta se întâmplă în propriul teren, modul de concepție și tratare încerc, mă strădui să le fac, în toate cazurile, inconfundabile ca genuri, nu numai ca tehnică... Or, asta ar însemna și acea integritate a operei, absolut necesară oricărui artist.

LC: Nimic mai potrivit decât afirmația regretatului pictor Horia Bernea, director al Muzeului Țăranului Român din București, care la vernisajul expoziției „Saloanele Moldovei” Ediția I, Bacău, România, anul 1992 menționa: „Pictorul Iurie Platon trebuie, negreșit, să facă ceramică. Pe motiv că aceste chipuri, – (avea în vedere tabloul „Deșteptarea”) – sunt concepute, mai întâi de toate, în lut și apoi transpuse pe pânză. Și asta nu înseamnă deloc o rănire a picturii, ci dimpotrivă: este doar o constatare a

faptului, că artistul a izbutit să-și materializeze diferit unul și același mod de a gândi și simți absolut inedit, într-o manieră absolut individual.”

Este pictura o poezie ?

IP: Este și o poezie, doar că limbajul diferă. Limbajul picturii este mult mai sincer. Cuvintele pot să mintă, pentru că așa sunt cuvintele, să mai și mintă frumos, în timp ce pictura este foarte sinceră. Nu poți ascunde sinceritatea. Mâna redă în culoare ceea ce vede ochiul, ce lucrează gândul, ce simte sufletul. Și apoi culoarea chiar este o stare anume: „Noi, pictorii, privim cu ochii, dar lucrăm cu sufletul”, vorba lui Ștefan Luchian.

Picturile mele nu sunt altceva decât niște concretizări ale unor stări și trăiri în contact cu ceea ce se întâmplă în jur. În loc să le exprim în vorbe, le *îngheț (le transpun)* pe pânze. Cred că eu gândesc și lucrez oarecum asemenea poeților...

LC: Când l-ai descoperit pe Bacovia?

IP: Pe Bacovia l-am descoperit la Tallinn, în anii de studenție. Cineva îmi împrumutase volumul de versuri „Plumb”. Prima poezie din acea carte era „Plumb” (asta pentru a anticipa întrebarea ta despre primul vers bacovian citit)...

LC: Și anotimpul tău preferat este, bineînțeles, toamna. Toată creația ta, mi se pare învăluită de un fel de substanță impalpabilă, spirituală, de o ușoară nostalgie bacoviană, cu un copleșitor iz de toamnă...

IP: Toamna simt o mai mare inspirație și forță de lucru. Nu-mi plac căldurile mari, asta îmi creează o stare de lenevie, stare pe care, până la urmă, o accept ca pe o pauză de înaintea unei noi căutări, unei noi provocări. Este mai degrabă o meditație, o pregătire mai profundă, care uneori se dovedește a fi perfectă pentru o nouă și poate necunoscută emoție, un nou mesaj... o nouă retrăire.

LC: În felul cum lucrezi, cum te apleci asupra obiectului, ca și cum ai vrea pe o clipă să

pătrunzi dincolo de lut, dincolo de piatră, dincolo de culoare, dându-le formă, am desprins, o atitudine de mare respect pentru o ordine mai înaltă decât ordinea noastră cea de toate zilele... Probabil, că din această cauză se apropie creația ta de arta greacă și de culturile noastre străvechi: tocmai prin această relație foarte simplă între om și univers. În ce măsură te-ai simțit influențat de ceramica din cultura Cucuteni?

IP: Sigur, ca și oricare alt artist, mă simt inspirat de imaginile simbolurilor vechi, comune mai mult sau mai puțin tuturor popoarelor. Am fost și rămân influențat de cultura Cucuteni, încă de pe timpul studiilor, când cercetam ceramica, plecam des în expediții pe malul Prutului, în Lunca Prutului, la Duruitoarea... Încă de pe atunci am realizat că modelajul, ca să ne referim la meșteșugul ceramicii, dar și al sculpturii, permite tocmai o exprimare personală, o manifestare directă a eului. Această exprimare revelatorie este întotdeauna subordonată autorității unei teme figurative mitologizante. Dacă îl stăpânești, modelajul este tehnica celor mai nebanuite posibilități. El îți permite să realizezi o lucrare credibilă și care să transmită ceva în mod direct, fără intermediar, de la suflet la suflet. Tocmai de aceea, modelajul nu se prea poate învăța ca orice tehnică formală, el fiind înglobat în însăși ființa artistului și purtând marca stărilor lui sufletești. Modelarea, atingerea propriu-zisă a lutului nu este altceva decât descărcarea psihică. Oricât ar fi de generală, simbolică pe care o cultiv este mereu văzută prin prisma eului.

Lucrând în acest fel, cred că valorific însăși plasticitatea pământului. Modelarea lutului îmi permite să intervin și să modific rapid forma. Există un fel de joc al modelajului, guvernat de regulile sale interne. N-aș putea spune că trebuie să fac o sculptură așa și nu altfel, dar știu exact că aceste reguli există în mine și deopotrivă în materialul cu care lucrez. Când faci un lucru, încorporezi în el, fără să vrei, ceva din volumul de cultură acumulată. Relația cu trecutul ne face să ne simțim cumva mai singuri, dar și mai răspunzători. Uriașa moștenire pe care o avem în spate ne poate însă și dezorienta... Spre deose-

bire de noi, cei de azi, omul din vechime știa un lucru foarte sigur, știa ce are de făcut când construia ceva. În vremurile noastre, arta se face însă mai mult ca o asumare strict individuală.

LC: Cum reușești să îmbini tradiționalul cu modernul, există o simbioză, o punte de trecere?

IP: Eu rămân la părerea că totul trebuie să aibă valoare și atunci nu mai ai nevoie de aceea punte de trecere dintre tradițional și modern. Când lucrezi, nu te gândești la rezultatul final, va fi lucrarea o valoare sau nu. Te gândești la ce se întâmplă în noi și la ce se întâmplă în afara noastră. Când admiri ceva dintr-o epocă mai îndepărtată, nu mai poți repeta forma, ci iei doar lecția cea mare.

LC: Spuneai ceva de „înghețare”: materialul cu care lucrezi păstrează amprenta tuturor gesturilor tale, pe parcursul realizării unui obiect?

IP: Nu poartă exterior amprenta: gesturile, mișcările mâinii intră în structura lui intimă, la nivelul moleculelor. Micile particule ale materialului se așează într-un anume fel, în timpul lucrării, iar prin ardere între ele se fac niște legături, se produce acea sudură osmotică care se fixează pentru secole, pentru milenii.

LC: Știi ce m-a impresionat cel mai mult la tine? Stilul și maniera de lucru, simțul analitic profund, modul de organizare a vieții, – toate trădează un soi de libertate absolută. De unde vine această libertate?

IP: În primul rând studiile, formarea, experiența, informarea continuă cu tot ce ce întâmplă aici, dar mai cu seamă în alte țări (tabere de creație internaționale, simpozioane internaționale de sculptură, expoziții de pictură, Saloane internaționale de artă plastică ș.a.m.d.) și bineînțeles munca, foarte multă muncă!

LC: În atelierul tău de creație nu ai prea multe portrete. Și, totuși, am găsit unul care mi-a atras atenția în mod deosebit, – portretul

Promisiuni, 1996, porțelan, coloranți, 22×15×12 cm

Munți, 1996, porțelan, coloranți, 34×20×15 cm

bunicii tale... un portret mic, dar care, într-o recentă expoziție, a prins dimensiunea portretistului Corneliu Baba.

IP: Pentru mine portretul este același peisaj, nu are nicio importanță cine este pictat/portretizat... cel care pozează este pur și simplu un model, nu contează personalitatea... deși, dacă stau să mă gândesc, bunica a avut un caracter deosebit, a avut personalitate.

LC: Cum alegi titlul lucrărilor? Este grea alegerea?

IP: Titlul unei lucrări nu este cel mai important! Se întâmplă să am câte 10-20 de lucrări cu același titlu. Îmi amintesc, mergeam des în atelierul de creație al lui Andrei Sârbu. De la el am însușit cum un vers, un gând, un aforism poate sugera un titlu, poate servi drept imbold întru profilarea mesajului unei noi lucrări... Andrei avea pe masă o listă cu cele mai frumoase rânduri/gânduri din poezia lui Eminescu și

Bacovia, în mod special... și când lucrarea era gata, neapărat se găsea un rând care să se potrivească perfect cu mesajul lucrării finite.

LC: Fenomenul „tabere de creație” – formula contemporană a schimbului de idei și de experiențe între artiști, a luat, în ultimii ani, o semnificativă amploare, îmbrăcând variate forme de organizare ce stimulează fluxul creativ. În ce măsură ești implicat în acest fenomen? Dacă îmi amintesc bine, acum niște ani, ai organizat o tabără de creație, era chiar internațională?

IP: În anul 1997, împreună cu doi sculptori din Germania, am organizat la Chișinău primul Simpozion Internațional de Sculptură a formelor mici în bronz, antrenând și sculptori de vază din Chișinău. S-a experimentat intens, au fost create multiple piese, o varietate de viziuni nemaiîntâlnite la astfel de întruniri ale sculptorilor noștri. În final, a fost organizată o expoziție la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”. Apoi a urmat a doua, în 1998, la care aria geografică s-a

extins, unul dintre participanți fiind japoneza Chieko Sasaki. Manifestarea a culminat prin organizarea unei expoziții la Muzeul Național de Artă a Moldovei și editarea unui pliant.

Taberele de creație sunt o afacere. Un artist format acceptă participarea la o tabără de creație doar în cazul în care îl aranjează, conform regulamentului taberei de creație, onorarul. Altfel, aceste tabere se transformă în niște ieșiri, întâlniri importante doar pentru cei la început de cale, studenți – artiști plastici în devenire. Dar pentru ca o tabără să aibă succes, organizatorii se străduiesc să invite mai multe personalități, nume notorii, pentru că până la urmă o tabără de creație înseamnă și investiție, o investiție durabilă, și chiar poate fi și o investiție profitabilă, depinde de numărul, dar mai ales de personalitățile care participă.

LC: Tabăra Internațională de Sculptură în Piatră „Istorie, cultură și civilizație românească”, Ungheni, a ajuns la cea de-a 8-a ediție. Sunt de părerea că taberele de sculptură au cam brutalizat spațiul natural cu prea multe lucrări. Nu crezi că fiecare lucrare ar trebui să aibă un spațiu natural propriu? Pentru că până la urmă, orice face, orice creează, omul este legat de natură?

IP: Nu, nu cred! Este foarte bine, pentru că treptat-treptat orașul se transformă într-un parc de sculptură, așa cum există în foarte multe țări, în mai multe orașe ale lumii. Ei își formează patrimoniul cultural al municipiului, își adună, măresc colecția. Este o investiție bună și chiar profitabilă, durabilă. Ungheniul este decamdată unicul oraș din Moldova cu atâtea sculpturi în aer liber, nici chiar Chișinăul nu are atâtea sculpturi. La Ungheni au fost create condiții foarte bune de lucru.

LC: Monumentul „În memoria victimelor regimului comunist”, sau cum a mai fost supranumit „Trenul Durerii”, – sugestiv titlu...

IP: Cred că durerea este încorporată în în-suși miezul de sens al lucrării. Durerea domină, transformând chipurile umane în niște unelte,

- mici detalii neimportante, din mașinăria stalinistă.

LC: Este o durere care răzbate prin bronz, și abia țișnită la suprafață prinde contur, contur ce te marchează și-ți provoacă senzația fiorului de gheață siberiană. Și crucea care se profilează din toate unghiurile ce simbol poartă?

IP: Crucea este simbolul constant al mântuirii și dăinuirii neamului.

LC: Mai mult decât atât! Trebuie să-ți mărturisesc ceva foarte înălțător... Eram în fața monumentului, în chiar Săptămâna Luminată a anului 2014. S-a apropiat de mine o femeie în vârstă... avea fața luminată, așa cum se luminează chipul omului doar atunci când iese din biserică, după mărturisire și m-a întrebat: „Aveți pe cineva aici? De-amu încolo vom avea și noi un loc unde să ne îngrămădim de Paștele Blajinilor pentru a aprinde o lumânare întru pomenirea și mântuirea neamului. Ție, Doamne, îți mulțumim și omuleanului care l-a zidit!” Tulburător de frumos! ... Voiam numai să te mai întreb: când anume s-a produs marea desprindere de lucrare, marea „eliberare”, pentru că emoții știu exact că ai avut și în momentul încărcării lucrării de la Fondul Plastic? (21 ianuarie 2013) Ți-am urmărit fiecare mișcare, fiecare gest, fiecare privire care trăda emoția dar și mândria/mulțumirea meșterului Manole). Erai vădit emoționat. Pentru o clipă m-am prins la gândul că asist la o înălțare de clopote, iar tu, aidoma Meșterului Manole, care tocmai își încheiase opera, priveai, cu multă mândrie de acolo, de sus, unde a fost încărcată lucrarea din cele 4 detalii. Mi-ai părut mulțumit și oarecum „eliberat”. Totuși, privirea, toată făptură ta trăda o umbră de tristețe... Era un altfel de rămas bun de la lucrare... În acea clipa ceva s-a rupt în tine... O parte din tine își luase zborul, asemenea meșterului Manole...

IP: Nu poate un artist nici măcar să gândească fără emoții... Emoțiile sunt, cât de straniu n-ar părea, niște stări absolut normale pentru un artist! Iar marea „desprindere” sau „eliberare” s-a produs, bineînțeles, în momen-

tul instalării lucrării pe soclu. Atunci s-a realizat scena de „rămas bun”. Am impresia că pentru tine întrebarea e la fel de importantă, dacă nu chiar mai importantă decât răspunsul însuși... Întrebările tale sunt atât de lungi, încât aproape că ar cuprinde și răspunsurile, dar e mai simplu pentru mine, mă simt confortabil.

LC: Asta pentru că ți-am urmărit evoluția creației tale, preț de mai mulți ani. Apropo: îți mai amintești de emisiunea televizată „În lumea artelor. Ceramistul Iurie Platon”, de acum câțiva ani?

IP: Sigur că-mi amintesc, eram angajat lector superior din Republica Moldova la Institutul de Arte, catedra „Ceramică”, prin anul 1992.

LC: ... și de interviul irepetabil cu regretatul regizor Veniamin Apostol, (realizasem acea emisiune cu prilejul conferirii Premiului Tineretului din Moldova ceramistului Iurie Platon), președintele juriul căruia fusese regretatul Veniamin Apostol. Acesta spuse: „Deși lucrările sale au titluri poetice, conținutul lor rămâne a fi unul profund filozofic... Ele își trag izvorul din chiar seva neamului, din adâncul substratului mitologic-folcloric al civilizației europene. Iurie Platon nu reproduce istoria la direct, ci prin forme ocazionale, stridente, uneori chiar șocante – lăsându-și, astfel, amprenta stilizărilor sale individualizate în mod desăvârșit și irepetabil”.

IP: Veniamin Apostol a fost pentru mine un om de o mare cultură, de o cultură aparte, un intelectual desăvârșit.

LC: Cum te desparți de o lucrare?

IP: Depinde de lucrare. Oricum, dacă aș avea alte posibilități, alte surse de existență, n-aș vinde niciodată, nicio lucrare, deci, prin urmare nu le-aș arăta nimănui, aș lucra doar pentru mine.

LC: Și asta n-ar însemna cumva izolare, însingurare? Pentru cine/ce să pictezi, pentru cine/ce să creezi? Artă doar de dragul artei? În

așa mod cine îți va mai cunoaște/recunoaște opera? După cum se știe „Toate artele trăiesc din vorbe... Retrageți tablourilor posibilitatea unui discurs interior sau altul și de îndată cele mai frumoase pânze ale lumii își pierd sensul și rostul”, menționa Paul Valéry.

IP: Artă îl implică pe artist până la a se confunda cu produsul său. Opera de artă rămâne pentru mine unicat, anti-serie, necesitate interioară, credință și confesiune. Să vinzi lucrarea este foarte umilitor și eu o fac doar pentru că nu am o altă sursă sigură de existență. Iubesc lucrarea, îmi vine greu să mă despart, dar de fiecare dată parcă am nevoie de o nouă motivație, de o nouă provocare. Cred că m-am obișnuit să fiu acel hoinar care se află într-o permanentă căutare de sine... (și de fiecare dată simt nevoia reluării unor lucruri de la capăt). Despărțirea de lucrare înseamnă, cumva și încercarea de a relua unele teme, dar chiar și așa, nimic nu se mai repetă de două ori. Oricum regretele rămân!

LC: Poate un artist să trăiască numai din artă?

IP: Poate, eu doar numai din asta (din artă) trăiesc, altceva nu știu să fac.

LC: Unde te simți mai acasă: în Moldova sau în Germania?

IP: Mă simt acasă acolo unde am de lucru, acolo unde omul este apreciat după valoarea sa. Accept Moldova ca așezare geografică, mi-e dor de locurile natale, de peisaje, spațiu, înafară de oameni. Rădăcinile se prind acolo unde poți face artă ori orice meserie, și te simți liber să creezi, să gândești – acolo, cred este acasă-acasă!

LC: ...iubesc Moldova, cu condiția să nu locuiesc în ea... Iubesc Moldova, dar fără oamenii ei... Cam trist/dur, domnule artist plastic. Nu?

IP: Trist, dar foarte adevărat! Moldovenii, dar nu numai moldovenii, toată populația din Moldova are o mentalitate care nu s-a schim-

bat cu nimic absolut! Ecoul socialismului este prezent în toate. Sigur, este cu mult mai plăcut să locuiești într-o societate cu oameni civilizați, aceasta însemnând cultura interioară a fiecărui om. Disprețuiesc minciuna, invidia, brutalitatea, hoția, fățarnicia, lașitatea, caracteristice majorității moldovenilor, populației în general din Moldova. Mă enervează la culme nepăsarea, indiferența: „e bine și așa”, „lasă că trece”, „merge și așa”... În Germania accept mai întâi de toate, oamenii și apoi așezarea geografică.

LC: Cineva te-a numit „călător între două lumi”... Dacă tot faci cursuri pentru cei din afară, n-ai vrea să revii la această meserie sau vocație (numește-o cum vrei tu) și aici în Moldova?

IP: Chiar nu știu ce să răspund... Poate că aș accepta doar cu condiția unui salariu de-

cent... Ce știu cu siguranță e că: odată am să plec și n-o să mai revin... și o să revin și n-o să mai plec niciodată!

LC: Prin ceea ce ești, crezi, lucrezi te simți cumva parte a istoriei neamului, parte a patrimoniului cultural al țării?

IP: Este una dintre întrebările la care nu eu trebuie să dau răspuns!

LC: Mulțumesc pentru sinceritate și rămân în așteptarea aceluia răspuns!

Dialog realizat de Ludmila COTOMAN,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

* Foto: Iurie FOCA

Toamnele (II), 1995, ceramică, șamotă, porțelan, oxizi, coloranți, 84×28×26 cm, 83×30×30 cm, 79×28×30 cm

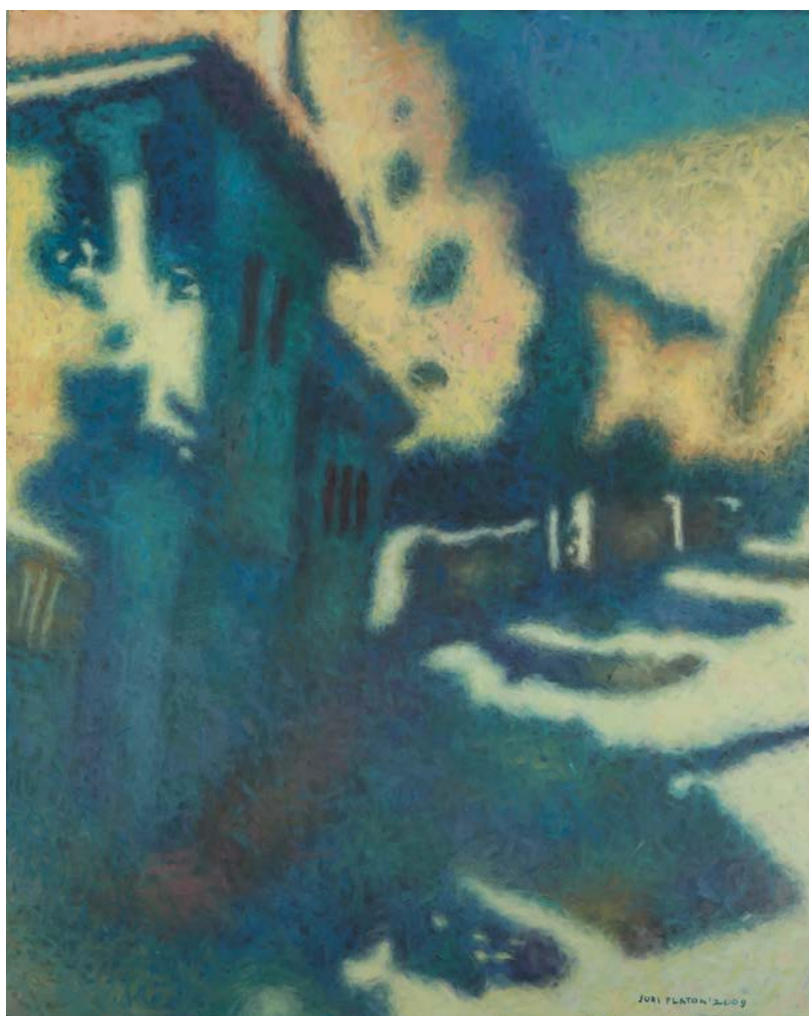
Păsări, 1990, șamotă, 74×52×52 cm, 96×42×24 cm, 97×24×24 cm, MNAM

Neolitic, 1990, șamotă, 45×49×50 cm, 41×38×41 cm, MNAM

Amurg, 2005, ulei, pânză, 110×180 cm

Butuceni, 2009, ulei, pânză, 130×220 cm

Duminica Mare, 1992, ulei, pânză, 130×100 cm

Butuceni (II), 2001, ulei, pânză, 40×120 cm

Iarna copilăriei, 1987, ulei, pânză, 130×130 cm, MNAM

Reveniri, 2001, triptic, ulei, pânză, 130×130 cm